

Scenariusz lekcji „Nasze zasady zachowania”

Czynności wstępne: zastanów się, w jaki sposób ustawisz krzesła, jakie materiały będą potrzebne, kogo z nauczycieli poprosisz o współprowadzenie zajęć, ile czasu poświęcisz na zajęcia. Najbardziej korzystne ustawienie krzesel to krąg.

- Powitanie i integracja.** Zaplanuj integrację zespołu klasowego. W przypadku każdej klasy warto wprowadzić zabawę „Wszyscy, którzy tak jak ja...” - wszyscy siedzą w kręgu na krzesłach. Nauczyciel odstawia swoje krzesło na bok i staje pośrodku kręgu rozpoczynając zabawę np. „wszyscy, którzy tak jak ja lubią siatkówkę/potrafią pływać/jedzą śniadanie/lubią muzykę rockową/byli nad morzem zmieniają miejsca”. Osoba, która nie znajdzie wolnego miejsca pozostaje w kręgu i kontynuuje zabawę. Po pewnym czasie uczniowie są już **przemieszani** i możemy przystąpić do kolejnych aktywności.
- Cele spotkania.** Przedstaw uczniom cele spotkania: ustalenie zasad i reguł zachowania w klasie.
- Ustalenie zasad zachowania w klasie.** Przedstaw i wyjaśnij uczniom cel wprowadzenia zasad i reguł zachowania: każdy uczeń czuje się w klasie i szkole **bezpiecznie**; każdy w szkole zasługuje na **szacunek** ze strony innych (uczniów, nauczycieli, pracowników administracyjnych) i z szacunkiem odnosi się do innych (uczniów, nauczycieli i innych pracowników szkoły); każdy uczeń ma możliwość **uczenia się** w klasie. W zależności od wieku uczniów zaplanuj sposób przedstawienia i wyjaśnienia uczniom zasad i reguł określonych przez nauczycieli. Możesz skorzystać z sentencji i cytatów (w załączniku). Zastanów się i zaplanuj aktywności uczniów, np. wykonanie ilustracji do poszczególnych reguł, napisów, plakatów lub piktogramów. Pamiętaj o tym, że uczniowie mogą zaproponować swoje specyficzne reguły i zasady.
- Bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne.** Formułując zasady i reguły zachowania w obszarze bezpieczeństwa bierzemy pod uwagę warunki, w jakich funkcjonuje szkoła. Zasady, które dotyczą bezpieczeństwa i szacunku dotyczyć będą nie tylko zachowania w sali lekcyjnej w czasie zajęć, lecz również na przerwach w różnych pomieszczeniach budynku. Można zapytać dzieci: w jakich sytuacjach czujesz się bezpiecznie, a w jakich – nie? Nauczyciel w tej „rozgrywce” ma taki sam głos jak uczniowie i może podawać swoje propozycje. Najczęściej zwracamy uwagę na to, żeby dzieci nie biegały po schodach i korytarzach, żeby nie popychały się, nie wchodziły na parapety okienne itp. W określaniu zasad zachowania postaramy się wszystkie reguły formułować w sposób pozytywny – bez słowa „nie”. W niektórych przypadkach będzie to trudnym zadaniem. Możemy stworzyć listę zachowań niebezpiecznych, których należy unikać. Bezpieczeństwo emocjonalne obejmuje takie aspekty jak prawo do popełniania błędów, prawo do zadawania pytań, gdy uczeń czegoś nie rozumie, możliwość uzyskiwania pomocy w takich przypadkach. W szkole nikt nie powinien być wyśmiewany, a sarkazm i ironia bywają dla ucznia bardziej bolesne niż fizyczna agresja.

Bezpieczeństwo oznacza również akceptację ze strony innych (uczniów i nauczycieli). Z pewnością w klasie nie wszyscy uczniowie będą się lubić, jednak prawem każdego jest bycie akceptowanym i akceptowanie innych. Zasady i reguły zachowania dotyczące akceptacji łączą się z okazywaniem szacunku.

- 5. Prawo do szacunku.** Zachowywanie się z szacunkiem wobec innych oznaczać będzie stosowanie zwrotów grzecznościowych, pytanie o pozwolenie wzięcia rzeczy innych osób, stosowanie określonych zasad dyskusji. Szacunek obejmuje nie tylko zachowanie wobec innych ale też poszanowanie mienia szkolnego. Jasne określenie oczekiwań w tym zakresie ułatwi nauczycielom pracę, wprowadzi lepszą atmosferę, a przede wszystkim umożliwi uczniom wykształcenie nawyków dobrego wychowania. Rozmowa w klasie na ten temat (Co to znaczy **szacunek**) pozwoli zorientować się, jaką wiedzę mają uczniowie.
- 6. Prawo do nauczania i uczenia się.** Temu celowi warto poświęcić więcej uwagi, ponieważ głównym celem szkoły jest wykształcenie nawyku uczenia się i zapewnienie każdemu uczniowi możliwości zdobywania wiedzy i umiejętności przewidzianych w podstawie programowej. Wymaga to stworzenia w klasie warunków sprzyjających uczeniu się. W klasie od pierwszych chwil lekcji powinien panować ład i porządek. Ustalenie reguł związanych z wchodzeniem do klasy, czasem, jaki uczniowie mają na przygotowanie się do zajęć, sposobem rozpoczęcia właściwej lekcji pomaga wytworzyć jasne rytuały, do których uczniowie powinni przyzwyczaić się na początku roku szkolnego i przestrzegać ich w kolejnych miesiącach nauki. Reguły zachowania powinny uwzględniać odpowiedzi na kilka pytań:
- *W jaki sposób uczniowie wchodzi do klasy?*
 - *Jak będą siedzieć (plan miejsc)?*
 - *Czego oczekujemy od uczniów w fazie instruktażowej?*
 - *Jak uczniowie mają zachowywać się w czasie pracy indywidualnej? W jaki sposób sygnalizują zakończenie wykonywania zadania? Co robią po wykonaniu zadania, kiedy część osób jeszcze pracuje?*
 - *Jak mają się zachowywać w czasie pracy w grupach? Jaki poziom natężenia hałasu w czasie pracy w grupach jest do przyjęcia?*
 - *Nauczyciele młodszych klas powinni sami postanowić, jakie reguły i zasady będą obowiązywać w szkole.*

7. Wprowadzanie zasad i reguł zachowania Wprowadzenie zasad i reguł zachowania jest najkrótszym etapem, jednak jego znaczenia nie można przecenić. Uczniowie oczekują od nauczycieli jasnych i przejrzystych oczekiwań i wymagań. W najmłodszych klasach szkoły podstawowej, kiedy nauczycielka jest jeszcze naturalnym przywódcą zespołu uczniów, dzieci zostają zapoznane z zasadami i regułami obowiązującymi w klasie. Należy jednak nie tylko przedstawić je lecz również wyjaśnić, uszczegółowić. Kończącym efektem wprowadzania zasad powinno być ich spisanie w formie klasowej umowy. Powinna ona znajdować się w widocznym miejscu klasy, należy wysłać ją również rodzicom uczniów. Niektóre z zasad można przedstawić w formie graficznej. Powieszone w widocznym miejscu klasy piktogramy lub rysunki oznaczające „CISZEJ” (np. rysunek gałki radiowej lub suwaka), „PODNIEŚ RĘKĘ” (rysunek dłoni), „SŁUCHAMY” (ucho z przyłożoną dłonią) mogą okazać się bardzo pomocne. Innym rozwiązaniem będą ustalone sygnały niewerbalne.

Opracowała Ewa Borgosz

Cytaty:

„Kto z szacunkiem odnosi się do innych – szanuje siebie” (Jan Chryzostom, Homilie)

- jesteśmy życzliwi, nie przerywamy sobie nawzajem, szukamy rozwiązań konfliktów, jesteśmy przygotowani do lekcji

„...jeśli chcesz w czymś nabyć wprawy, musisz to czynić systematycznie” (Epiktet, Diatryby, II, 18)

- pracujemy na lekcji systematycznie i odrabiamy prace domowe

„Próba nie hańbi” ((Epiktet, Diatryby, IV, 1)

- podejmujemy próbę wykonania zadania nawet jeśli wydaje nam się trudne, mamy prawo do błędów

„Każdy dzień zawsze czegoś nowego cię uczy” (Eurypides)

- jesteśmy zaangażowani i pracujemy na lekcji, żeby się czegoś nowego nauczyć

„Bądź zadowolony, jeśli choć krok zrobisz najmniejszy” (Marek Aureliusz, Rozmyślenia, IX, 29)

- cieszymy się nawet z małych dokonań, doceniamy pracę swoją i koleżanek i kolegów

„Mamy zachowywać się wobec innych tak, jakbyśmy sobie życzyli, ażeby i oni się wobec nas zachowywali” (Arystoteles, w: Diogenes Laertios, V 1, 21)

- nie przeszkadzamy innym w pracy, rozmawiamy tylko na temat lekcji, pomagamy innym, akceptujemy błędy innych, nie wyśmiewamy nikogo

„Słabością jest ucieczka przed trudnościami” (Arystoteles, Etyka nikomachejska, 1116 a 10)

- podejmujemy wyzwania, staramy się pracować intensywnie przez całą lekcję, nie boimy się wysiłku, wiemy, że musimy być szczególnie skupieni

Korus K., Cytaty greckie na każdą okazję, Wyd. Literackie, 2005

Sentencje:

„Każdy potrzebuje czasu, żeby myśleć i uczyć się”

„Każdy uczy się na swój sposób i we własnym tempie”

„Błędy zdarzają się każdemu, w ten sposób też się uczymy”

„Mądrze jest prosić o pomoc, nikt nie musi radzić sobie sam”

Harmin M., Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki?, wyd. Civitas, Warszawa 2008, str. 53-54

Przykładowy kontrakt między wychowawcą i uczniami:

Szkoła jest miejscem nauki i zależy nam na tym, żebyśmy wszyscy mogli uczyć się w jak najlepszych warunkach. I dlatego:

1. Jesteśmy wobec siebie uprzejmi i życzliwi
2. Unikamy zachowań niebezpiecznych dla siebie i innych
3. Jesteśmy zawsze przygotowani do lekcji
4. Staramy się osiągnąć cele lekcji
5. Pomagamy sobie nawzajem
6. Zachowujemy się na lekcjach spokojnie i rozmawiamy cicho
7. W czasie pracy indywidualnej milczymy i wykonujemy zadanie
8. Jeśli mamy kłopot z wykonaniem zadania – pokazujemy czerwoną kartę i spokojnie czekamy na pomoc nauczyciela
9. Jeśli skończymy zadanie – pokazujemy zieloną kartkę i spokojnie czekamy na nauczyciela
10. W czasie dyskusji słuchamy uważnie innych i wypowiadamy się, gdy przyjdzie na nas kolej

Zamiast słów można wykorzystać znaki drogowe:

Rozmawiamy cicho

Stop, przerywamy pracę i patrzymy na nauczyciela

Uwaga, przerywamy rozmowy i słuchamy

Do tej sali wchodzimy parami

Na korytarzu szkolnym możemy umieścić w kilku miejscach znak przypominający o zasadach bezpiecznego zachowania:

Bawimy się tak, by nie przeszkadzać innym

Chodzimy, a nie biegamy